

ПРАГМАЛІНГВІСТИКА

Викладач – Шульжук Н. В., канд. філол. наук, доцент кафедри стилістики та культури української мови.

Курс – 2, семестр – 3

Кількість кредитів – 3.

Анотація дисципліни

У якій би сфері не працював фахівець з дипломом філолога успіх його професійної діяльності передусім пов'язаний з його умінням засобами мови встановлювати й підтримувати контакт з колегами та партнерами, знаходити порозуміння з ними, тому що комунікативне співробітництво сприяє не лише злагодженій роботі у колективі, а й досягненню високих результатів у сфері професійної діяльності. Навчальна дисципліна «Прагмалінгвістика» належить до вибіркового циклу освітньо-професійної програми «Українська мова та література» спеціальності 035 Філологія, проте вона безпосередньо пов'язана із формуванням таких фахових компетентностей, як володіння експресивними, емоційними, логічними засобами мови, здатність цілеспрямовано застосовувати їх для досягнення запланованого прагматичного результату. Вивчення дисципліни сприятиме формуванню високого рівня комунікативної діяльності здобувачів вищої освіти в особистісній та професійній сферах.

Мета – схарактеризувати комунікативно-прагматичні складники мовленнєвої комунікації, а також комунікативні, соціальні й психологічні ролі мовної особистості з метою продукування й підтримки кооперативного спілкування та успішного використання підтексту, імплікацій, невербальних засобів комунікації.

Завдання:

- визначити складники комунікативної ситуації та чинники, що впливають на вибір комунікативно доцільних мовних ресурсів;
- виявити прагматичний потенціал мовних одиниць різних рівнів;
- розмежовувати поняття «дискурс» і «текст», «речення» і «висловлювання»;
- навчити влучно послуговуватись звертанням як засобом адресації мовлення;
- навчити продукувати та підтримувати кооперативне спілкування й уникати конфліктного (деструктивного) спілкування;
- виявити національно-культурну специфіку мовленнєвої поведінки та навчити доречно її використовувати;
- навчити визначати комунікативні, соціальні, психологічні ролі мовних особистостей та будувати мовлення відповідно до цих ролей;
- здійснити комунікативно-прагматичний аналіз діалогічного дискурсу;
- навчити успішно послуговуватись підтекстом, імплікаціями, невербальними засобами комунікації;
- навчити послуговуватись системою словотворення та словозміни мови відповідно до комунікативної мети висловлювання.

Перевагами дисципліни є те, що у процесі її засвоєння у студентів формуються такі компетентності:

загальні:

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

фахові:

ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки;

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів;

ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань;

ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень;

ФК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Згідно з освітньо-професійною програмою після вивчення дисципліни здобувачі мають демонструвати такі **програмні результати навчання**:

ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного вдосконалення;

ПРН 4. Оцінювати і критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування;

ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня;

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації;

ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати тексти різних стилів і жанрів;

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати суть конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються;

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів;

ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретних лінгвістичних та літературознавчих матеріалів;

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Прагмалінгвістика»

студенти повинні знати:

- суть комунікативно-прагматичного напрямку в мовознавстві;
- історію формування проблемного поля та найважливіші напрями досліджень лінгвістичної прагматики;
- види спілкування та його основні одиниці в комунікативно-прагматичному аспекті;
- структуру та класифікації мовленнєвих актів;
- складники комунікативної ситуації;
- ознаки тексту й дискурсу;
- принципи і постулати прагматики;
- принципи і правила кооперативного спілкування;
- стратегії і тактики кооперативного спілкування;
- функції мовчання;
- підходи до аналізу діалогічного дискурсу у контексті когнітивно-дискурсивної лінгвістичної парадигми;
- одиниці процесуальної структури діалогічного дискурсу (мовленнєвий акт, дискурсивний хід, дискурсивний обмін, трансакція, мовленнєва подія);
- типологію мовних особистостей;
- прагматичний потенціал лексико-граматичних класів слів та їх граматичних категорій;

студенти повинні вміти:

- визначати складники комунікативної ситуації й відповідно до інтенцій добирати комунікативно доцільні мовні ресурси;
- виявляти прагматичний потенціал мовних одиниць;
- розмежовувати поняття «дискурс» і «текст»;
- визначати тип мовленнєвого акту;
- розрізняти речення та висловлювання;
- застосовувати стереотипні способи вираження інтенційного значення з метою реалізації етикетної функції та підтримання соціальної рівноваги у процесі неконфліктної комунікації;
- влучно послуговуватись звертанням як засобом адресації мовлення;
- підтримувати кооперативне спілкування та уникати конфліктного;
- доцільно використовувати національно-культурну специфіку мовленнєвої поведінки;

- послуговуватись компліментами, які піднімають настрій партнерові, створюють сприятливий мікроклімат у процесі спілкування;
- визначати комунікативні, соціальні, психологічні ролі мовних особистостей та будувати мовлення відповідно до цих ролей;
- здійснювати комунікативно-прагматичний аналіз діалогічного дискурсу;
- виявляти й демонструвати дискурсивні здібності мовців та їх соціально-культурний досвід;
- продукувати й підтримувати кооперативне спілкування й уникати конфліктного (деструктивного) спілкування;
- успішно послуговуватись підтекстом, імплікаціями, невербальними засобами комунікації;
- послуговуватись системою словотворення та словозміни мови відповідно до комунікативної мети висловлювання.

E-mail кафедри: kstilukrmov.rshu@ukr.net

E-mail викладача: n_shulzhuk@i.ua

Очні консультації: щовівторка з 15.30 до 17.30 (2 академічні години).

Онлайн-консультації: щосереди з 16.00 до 18.00.